

גיליון

אשריכם ישראל

מאמרים וסיפורים אקטואליים
משיחותיו וכתביו של מגיד המישרים

הרב שמועון גוטסמן שליט"א

גיליון כסלו תשפ"ד

נושא: אמונה ותפילה בעקבות המלחמה

תוכן המאמרים:

הקול קול יעקב - עמ' ג'

לזכר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל

יתרון האור מן החושך - עמ' ה'

ניצוצי אור וסיפורי השגחה מחזית המלחמה

אל תירא ישראל - עמ' ט"ו

אמונה ובטחון בתקופה זו

שאלות ותשובות עם בני הישיבות - עמ' כ'

מבחר תשובות לשאלות ששאלו בני ישיבות ברוח התקופה

קו השיחות והחיזוקים: 077-260-9134

לתרומות, לתגובות, להזמנת הרצאות ולרכישת הספרים

ניתן להתקשר: 08-9743208 \ 0527608955

ניתן לקבל את הגיליון בדוא"ל: 089743208A@gmail.com

ניתן להזמין דרשות ושיעורים

ממוה"ר שמעון גוטסמן שליט"א

בטלפון 052-760-8955

הקול קול יעקב

אחיי ורעיי אהוביי. ברצוני לעורר את כולנו על חובתנו בעת הזאת. באפשרותנו לעבור את התקופה הזאת באחת משתי הדרכים: דרך אחת היא "לשרוד" – "קשה לי להתאושש מכל מה ששמעתי, גם כך אין לי כעת יישוב הדעת, כל מה שאני עושה זה להתאמץ לשרוד, לא לכעוס על השם, להשתדל להסיח את הדעת מהטרגדיות והדאגות, ופשוט לחכות בסבלנות שכבר תיגמר התקופה הקשה הזאת ואז אתחיל להתחזק". אך הדרך השנייה שהיא הנכונה היא "להתעלות" – לנצל את הנענוע הגדול שנענע אותנו אבינו אוהבנו בכדי לחדש ולחזק את הקשר שלנו אתו יתברך, כי כעת יותר מתמיד קל לנו לחוש תלות מוחלטת בו יתברך, וקל יותר להתפלל מעומק הלב בהשתפכות הנפש [אפילו כשקשה לכוון בכוונת המילות], וכעת גם הלב פתוח לעשות שינוי לטובה, כי כולנו זוכים לשמוע בתקופה זו את ה"בת קול" המכרזת ואומרת "שובו בנים שובבים", ואם אחינו שהיו רחוקים כל כך זוכים להתחזק בהמוניהם בשמירת שבת כשרות ציצית ותפילין וכו' כל שכן שאנחנו צריכים ויכולים להתעלות יותר ויותר. יהיה עצוב מאוד אם רק "נשרוד" את התקופה ונפספס את ה"קרש קפיצה" שקיבלנו להתעלות, כי הרי זו הזדמנות נדירה ומיוחדת.

איבדנו בימים האחרונים את שריד דור דעה שהעמיד רבבות תלמידים, והיה ממש ספר תורה מהלך, גאון המידות, אוהבן של ישראל ומקרבן לאבינו שבשמים, שהתבטל בפני רעיו גדולי ישראל בצורה שאין לה אח ורע, מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי (בן רבי ישראל) אזרחי זצוק"ל. מרן זצ"ל התבטא יום לפני הסתלקותו בעקבות המצב הביטחוני ואמר: "יש להתחזק בתורה ויראת שמים, ועל הציבור להיות באחדות, ועיקר העבודה האמונה השלמה שאין עוד מלבדו". נתבונן בצוואתו הקדושה הזאת: "להתחזק בתורה ויראת שמים" – מרן זצ"ל שהפקיר את עצמו למען עמלי התורה, והיה שקוע בתורה יומם ולילה שלא ישן רק כשחטפתו שינה ולא היה אכפת לו אלא רק מרצון השם יתברך, לו נאה לעורר אותנו להתחזק בתורה ויראת שמים שננצל יותר את הזמן לדברים החשובים באמת שבכוחם להגן ולהוסיף זכויות לעם ישראל. "להיות באחדות" – מרן זצ"ל שכל חייו כיבד כל יהודי באשר הוא ובפרט את בני התורה וגדולי ישראל מכל העדות והחוגים, ועל אף שהיה שקוע בעמל התורה והעמדת רבבות תלמידים לא פסח מלדאוג לקרב לבבות בבחינת "מצוה בו יותר מבשלוcho", לו נאה לעורר אותנו להתחזק באחדות. "האמונה השלמה שאין עוד מלבדו" – די היה לשמוע את מרן זצ"ל מוסר שיחת חיזוק בכל זמן ולצורך כל עניין שהוא בכדי לקבל את אור האמונה אשר אנו כה זקוקים לה בפרט בתקופה הלא פשוטה שלנו, לזכור ששום דבר לא קורה "במקרה", ויש רק אחד עליו אפשר וכדאי לסמוך והוא בורא עולם, אבינו מלכנו אוהבנו, שיודע באמת מה הכי

טוב עבורנו ומשגיח עלינו בהשגחה פרטית באהבה ובחמלה, ומרן זצ"ל אומר בצורה ברורה שזאת עיקר העבודה בפרט בתקופה הזאת.

בתקופה זו מתקיים לנגד עינינו דברי חז"ל שאמרו (פרקי דרבי אליעזר פל"ב): "ולמה נקרא שמו ישמעאל, שעתיד הקדוש ברוך הוא לשמוע בקול נאקת העם, ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל, שנאמר (תהלים נה, ב) ישמע א-ל ויענם". אנו צועקים לקב"ה כמו שלא צעקנו מעולם? סימן שאנחנו בדרך אל הגאולה...

בשנת תשכ"ז, ערב "מלחמת ששת הימים" נהגו המצרים לאיים על היהודים באמצעות הרדיו "קול הרעם מקהיר", שהיה נשמע גם בארץ ישראל. והם איימו שאם יעלה בידם לכבוש את ארץ ישראל, הם יעשו שפטים בכל התושבים, רח"ל. שם צוטטו בכירי הצבא כמי שהכריזו ש"להשמיד להרוג ולאבד" לא חל על... תושבי מאה שערים בירושלים. ברדיו המצרי לא הסבירו מדוע הגזירה לא חלה על שכונה זו, אבל הכוונה הייתה אכזרית מאין כמותה, אולי יותר אכזרית מעצם כוונות ההרג על כל יושבי הארץ. השמועות על התפילות והתחינות הנערכות בבתי כנסיותיה ובבתי מדרשותיה של מאה שערים הגיעו כנראה עד למפקדי הצבא המצרי שידעו להעריך את כוחה של התפילה היהודית, והם עשו כל שביכולתם על מנת לשבש את התפילות הללו שבקעו שמי שמים. כיצד עושים זאת? פשוט מאד. מודיעים בתקשורת שלתושבי מאה שערים אין כל סיבה לחשוש, והם כביכול בטוחים שלא יארע להם מאומה, וכך הם דמיינו שהתפילה שלהם כבר לא תהיה אותה תפילה, והזעקות שפרצו מליבם של בני ירושלים כבר לא תהיינה בשיאן ח"ו. מבהיל לראות שאפילו הגויים, שונאי ישראל, יודעים כוחה של תפילה עד היכן הוא מגיע. (מובא בספר "אור דניאל" דברים)

כתוב בבראשית רבה (סה, ב): אמר רבי ברכיה בשעה שיעקב מרכין בקולו, ידי עשו שולטות, דכתיב (שמות טו): וילונו כל העדה, ויבא עמלק. ובשעה שהוא מצפצף בקולו, אין הידים ידי עשו, אין ידי עשו שולטות. אמר רבי אבא בר כהנא: לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי. נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו. אמרו לו: תאמר שאנו יכולים לזדווג לאומה זו? אמר: לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולו, אין אתם יכולים להזדווג להם, שכך הבטיחו אביהן ואמר להם: הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אין הידים ידי עשו, ואם לאו, הידים ידי עשו, אתם יכולים להם. יהי רצון שנגצל את התקופה הזו להתחדש ולהתעלות בעבודת השם מתוך תחושת אחריות על הכלל, נתחזק בכוחו של יעקב אבינו בתורה ובתפילה, ונזכה שכבר ישמע הא-ל ויגאלנו גאולת עולמים בחסד וברחמים, "וברחמים גדלים אקבצך" בחודש שנעשו נסים לאבותינו ונמסרו גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים יעשה אתנו השם יתברך נסים ונפלאות.

יתרון האור מן החושך

דיברו איתי על התגלית הגדולה שנחשפה, שהמחבלים הארורים ימש"ו תכננו לכבוש גם את העיר קריית גת! (עיר מגורי) ומרגע לרגע נחשפים עוד מפות ועוד תכניות של אותם חיות טרף שהכינו את עצמם לשהות של חודש שלם בארץ, כשהרכבים שאיתם הגיעו הועמסו בכמויות עצומות של תחמושת וציוד מיוחד, מזון יבש ועזרה ראשונה ועוד, כשבין היתר נודע שהם תכננו להשתלט על בסיס חיל האוויר בחצרים ולאלין טייסים להטיס מטוסים להתאבדות ופגיעה במגדלי מגורים רח"ל.

כשהארורים הללו השתלטו על בסיסי הצבא הם ניסו להפעיל טנקים ולהילחם איתם ביהודים, [ובחקירת מחבלים התברר שהם התאמנו על תרגיל לכפות על חיילים שילמדו אותם להפעיל טנקים!] ורק בנס הם לא הצליחו והתייאשו מהר מהמשימה ולכן "רק" שרפו את הרכבים האלה, מישהו יכול לתאר לעצמו איזה אסון היה יכול להתרחש אם הם היו מצליחים להפעיל ולו טנק אחד...

כשאנו שומעים את כל התוכניות שלהם אנו מבינים את מה שאמרו חז"ל על הפסוק "אז יאמרו בגויים הגדיל השם לעשות עם אלה", כי רק הגויים עצמם יודעים כמה ניסים השם יתברך עשה אתנו. ובאמת רק ממה ששמענו נוכל להבין שהאסון הזה היה יכול להסתיים עם אבדות בסדר גודל בלתי נתפס רח"ל. בחשבון פשוט: חדרו כשלושת אלפיים

אחיי ורעי, שלמה המלך אומר בקהלת (ב יג) "וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך" שואל הבעל שם טוב (כש"ט ח"א קצ"ח, ב) מה שייד לומר יתרון האור על החושך, והרי האור והחושך הם שני הפכים גמורים, זה אור וזה חושך? מבאר הבעש"ט, שלולי החושך לא הייתה ניכרת התועלת של האור. ולכן כשיש חושך מוחלט אפילו נר קטן מאיר למרחוק. החל משמחת תורה הרגשנו ממש חושך מוחלט, תחושה של "הסתר פנים" גדול מאוד, אבל דווקא מתוך החושך ניכרים ניצני ההשגחה הפרטית המאירים לנו באור גדול בתוך החושך הגדול, ומוכיחים לנו שהקב"ה לא נטש אותנו אפילו לא לרגע אחד.

נכון, אנחנו לרגע לא שוכחים את כל הקרבנות הרבים הי"ד, כל השבויים, וכל הפצועים, ירחם השם וישיעם, ולרגע איננו מסיחים דעתנו מלדאוג להתפלל ולהתחזק, אך בד בבד חשוב שגם נשים לב לניסי השם ונפלאותיו, כי בזכותם נזכור שכל מה שעבר ועובר עלינו במלחמה הזו ובכלל נעשה אך ורק בהשגחה מדוקדקת של אבינו אוהבנו שאמנם אין לנו אפשרות להבין את חשבונותיו, אך ברור לנו ששום דבר לא נעשה "במקרה" ואף באמת לא היה ניתן לחסוך ולהציל יותר ממה שהצליחו. כי הכל אך ורק בגזירת עליון!!!

בחודש האחרון הסתובבתי רבות ברחבי הארץ לזיכוי הרבים, בכל מקום אליו הגעתי

ויש דיין והכל בכל מכל כל נעשה בהשגחה מדוקדקת. וכפי שבוודאי שמעתם עדויות על אנשים ששמעו בבוקר שמחת תורה את ה"צבע אדום" ונכנסו לממ"ד, אחר כך מחבלים נכנסו לביתם, חיפשו קרבנות רח"ל, ופשוט "דילגו" על הממ"ד ויצאו... אישה אחת אף סיפרה שבמשך שעות המחבלים ירו מהחלונות של הבית שלה אל עבר היילים, ואילו אל הממ"ד שבו היא הייתה הם לא ירו!!! רבים העידו שהתחבאו שעות רבות ללא מזון ושתייה עם ילדים קטנים ולהבדיל עם הכלב שלהם, ובמשך כל השעות לא נשמעה בכי או נביחה מה שהיה יכול להסגיר אותם רח"ל.

ומה נאמר על העיר נתיבות אליה פלשו עשרות מחבלים והסתובבו ברחבי בעיר אך לא פגעו אפילו באדם אחד. אף סמוך ממש לסניף ישיבתנו "באר התלמוד" שבנתיבות בו ערכו את תפילות והקפות החג, הסתובבו מחבלים רבים שרק בנס לא נכנסו לישיבה הקדושה, וכך משחזר את אותם שעות אחד מתלמידי הישיבה שיחי': "בשעה 6:40 בבוקר הגיע לישיבה נציג של פיקוד העורף, הוא אמר: 'טנדרים עם חוליות מחבלים מתקרבים לנתיבות, תמהרו להסתתר במקלט ובבתי השכנים, הצבא בקריסה אין לנו איך לעזור לכם'. האמת שזה היה נשמע לנו כמו חלום, איזו הצגה או משחק, הרבה נכנסו להיסטריה וברחו לכל עבר מתוך פחד פחדים שלא ניתן לתאר, אך חלק לא הבינו את גודל הסכנה ונשארו בישיבה כשדלתותיה סגורות. בשעה 8:15 התחלנו להתפלל שחרית כשלפתע נשמעה אזעקה ותוך כדי נשמעו צרורות יריות, חלק מיהרו

מחבלים מיומנים (מלבד האספסוף שלא טמן ידו בצלחת) ובממוצע כל שניים מהם הרגו או חטפו פחות מאדם אחד... וזאת בשעה שהם הגיעו עם כמויות עצומות של תחמושת, ירו, טבחו, שרפו וכו'.

אסור לנו להמעיט בגודל הנס שהיה ביירוט הטילים מתימן שנורו לעבר המלונות בעיר אילת העמוסים בפליטי הדרום והצפון. כאשר כפי שראינו עיקר הסכנה היא כשאין עירנות, ומי חשב בכלל שיירו טילים מתימן. ואם ח"ו טיל אחד לא היה מיורט, אי אפשר לתאר איזה אסון יכול היה להתרחש חלילה, ולסבר את האוזן פרסמו רקטה "גראד" "רגילה" שמשוגרת מעזה משקלה כ-60 ק"ג וכשלא מצליחים ליירט היא גורמת להרס של מבנים שלמים, ואילו חמשת הטילים מתימן היו כל אחד מהם במשקל של 410 ק"ג! ועדיף לא לדמיין מה היה קורה אם חלילה וחס חמשת הטילים היו נוחתים באילת רח"ל.

וזאת כמובן לצד השיגורים הרבים של טילים מדרום ומצפון שיחסית לכמות הגדולה של השיגורים ולעוצמת הטילים היו נסים ונפלאות גדולים ועצומים, כאשר רוב רובם של הטילים שהצבא לא מצליח ליירט נופלים בשטחים פתוחים או בבתים שיושביהם נמלטו למרחבים מוגנים. הודו להשם כי טוב כי לא כלו רחמיו, הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

כל אחד שמע בוודאי סיפורי השגחה רבים מימי המלחמה, סיפורים שממחישים לנו עד כמה יש השגחה מלמעלה, ובזכות אותם סיפורים קל יותר להתחזק באמונה שיש דין

שהמקומות שם משומרים ומוגנים על ידי חומות וגדרים וכלים מכלים שונים, הרי כאשר יצאה גזירת שמים נתבטל הכל כלא היה, עד שכולם נכחו לראות כי "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר".

כמה נאה לצטט כעת מדברי זקן המשגיחים הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שאמר כך ("לעבדך באמת" פורים עמ' ער"ב): "בכוחן של שלושת המילים שאמר דוד המלך ע"ה "טוב ה' לכל" – להעניק אושר לאנושות יותר מכל ההמצאות הטכנולוגיות. כי החי בידיעה שהקב"ה, אדון הבריאה ומנהיגה – הוא טוב לכל, וכל מה שהוא מביא עלינו, בין את הטוב ובין את המוטב, הוא רק משום שזה הטוב ביותר עבורנו – גם כשאין אנו מבינים מדוע, יש לו במה לחזק את עצמו במצבים הקשים ביותר, ולשמוח תמיד בעובדה שהקב"ה שוקד ללא ערף להיטיב עמו בזה ובבא!"

ממוצאי שמחת תורה אני לא מפסיק לשמוע ממקורות נאמנים עוד סיפורי הצלה מופלאים, בבחינת "אפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה", ניסים שמגלים על הכלל, שהכל נעשה בהשגחה מדויקת, והקב"ה לרגע לא הסיר השגחתו.

הנס שנהשף במצלמות הקיבוץ

שמעתי עשרות ואולי אפילו מאות סיפורים, אבל אפתח דווקא בסיפור אותו שמעתי בהשגחה פרטית. באחד הימים פספסתי ברגע האחרון את האוטובוס שאיתו הייתי אמור להגיע בבוקר מהישיבה לכולל, הצטערתי מאוד על הפספוס אך התחזקתי באמונה שזה בוודאי לטובה, תוך כדי

להתחבא בתוך ארונות בגדים, וקבוצה נוספת ניסו להסתתר במקלט אך משום מה לא הצליחו לנעול את הדלת. לאחר שעה נודע לבני הישיבה שטנדר עם מחבלים נתפס ממש בצומת הישיבה!!! ("צומת המזלג" בטרמפיאדה לכביש 25) כשרק בחסדי שמים חוסלו כל המחבלים עוד לפני שהתקרבו לישיבה. בישיבה עבדו ערבים מעזה וסביר להניח שהם נתנו למחבלים את האינפורמציה בקשר לישיבה. כמו כן נודע אחר כך שב"כיכר הנרות" נמצאה חוליית מחבלים נוספת. ביום ראשון בצהרם נמצאה חולייה נוספת בשדות נגב בחניון האוטובוסים הצהובים ממש קרוב למקלט. זה דברים שנבדקו במצלמות האבטחה, שם גם רואים טנדר עם חוליית מחבלים שעושים שתי סיבובים בכיכר שבכניסה לנתיבות ובסוף מחליטים לעזוב את נתיבות...

ניכר לעין כל שישנה השגחה מלמעלה, ורק בורא עולם הוא שמחליט מתי לעצום את האוזניים והעיניים של המחבלים, במי יגעו לרעה ועל מי ידלגו בבחינת "עיניים להם ולא יראו". וכפי שאמר כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א (ד"ת ס"ג נח תשפ"ד): "עלינו להתבונן כי גם בימים האלה, בתוך כל ההסתרה הגדולה והפורעניות הנוראה, ראו גילויי אלוקות בחוש, כאשר מאת ה' היתה זאת, שעל מי שיצאה עליו גזרת שמים למות פגעו בו ידי הזדים הארורים לרוצחו רח"ל ונסתלק מן העולם, ואילו מי שלא נגזר עליו כן ראה כי הוכו הרשעים בסנוורים ולא עלה בידם להזיקו, ואף בתופת הגיהנם נשאר בחיים. והלוא עין בעין ראינו כי אף שלעיני בשר ודם היה נדמה

עליו הם שומרים במסירות נפש עילאית הם נקלעים לסכנה כה גדולה, כאשר המוות נשמע קרוב מתמיד. בצורה מוזרה ביותר דילגו המחבלים על הבית שלהם, ולאחר שטבחו את שכניהם מימין עברו להמשך הטבח הנוראי אצל השכנים שבצד שמאל! הדבר היה לפלא גדול והראה להם בחוש שהם שמורים בזכות השבת. אך עדיין הסיפור לא התחיל...

כשפתחו את מצלמות האבטחה ראו את הערבי מעזה בשם סעיד שר"י אשר שנים רבות הועסק בכבוד בקיבוץ והיה "יקיר הקיבוץ", סעיד הזה הדריך את המחבלים והורה להם על כל בית ובית מי היא סוג האוכלוסייה הגרה בבית צעירים או מבוגרים, האם הם חמושים או לא, כמה נפשות יש בכל בית וכו', כשהגיעו לבית של המשפחה הזאת אמר סעיד דברים המתועד בצורה ברורה במצלמות: "אין מה להכנס לבית הזה, הם כל שבת נמצאים מחוץ לקיבוץ" ... כך התברר שדווקא המסירות נפש שלהם לכבד את השבת היא ששמרה עליהם בזמן הנורא!!!

רבותי היקרים, הסיפור הזה היה יכול להיעצר באמצע, המשחית היה מדלג על הבית שלהם וזה בהחלט היה סיפור מספיק מרגש ומחזק. אבל הסוף של הסיפור, הגילוי ממצלמות האבטחה, זה הראה לעין כל שלא רק "בזכות" השבת הם ניצלו, אלא ממש "על ידי השבת", השבת בעצמה ליוותה אותם ושמרה עליהם. אנחנו לא יודעים חשבונות שמים, יש הרבה צדיקים שנטבחו על קידוש השם, אך אם כבר משמים החליטו להציל את מישהו מדהים לגלות איך ההצלה התגלגלה על ידי מצוה

שהתעכבתי בישיבה הגיע ידידינו הגאון רבי דוד יהודה דורי שליט"א המכהן כר"מ בישיבת "באר התלמוד" וכמשיח לפי תומו עדכן אותי שיש לו סיפור חזק בשבילי. בצהריים התקשרתי ושמעתי ממנו את הסיפור שבני ביתו שמעו כמעט מכלי ראשון. את הסיפור הזה יכולתי "לפספס" אם לא הייתי "מפספס" את האוטובוס...

באחד הקיבוצים הסמוכים לעזה [הפרטים שמורים במערכת], אשר תושביו היו רחוקים משמירת מצוות, אהבו את הערבים תושבי עזה ונלחמו להגן עליהם, העסיקו אותם בכבוד וחיבקו אותם בחום. גרו שם משפחה שהיו בשלבי התחזקות ראשוניים, הם עדיין לא שמרו מצוות באופן מלא אך הקפידו מאוד על שמירת השבת. במשך תקופה הם ניסו לנהל אורח של שמירת שבת בתוך קיבוץ בו אין אפילו בית כנסת הפעיל בשבת, אך הדבר לא החזיק מעמד, זה היה קשה מאוד, עד שהחליטו במסירות נפש לחפש לפני כל שבת מקום להתארח, בו תהיה אווירה המתאימה לשבת, מה שיקל עליהם לשמור את השבת. במשך יותר משנה הם לא נשארו אפילו שבת אחת בקיבוץ אך בדיוק בערב שמחת תורה האחרון הם התעוררו לכך שאחד הימים היחידים בהם בית הכנסת של הקיבוץ פעיל זהו "שמחת תורה", והמניין מצומצם כך שכל מי שמוגיע מחזק את כולם ומוסיף לאווירה, ולכן מן הראוי שיישארו בקיבוץ למען זיכוי הרבים. בשמחת תורה בבוקר הם שמעו את היריות והטבח הנורא רח"ל, והתקשו מאוד שלא לבא בטרוניה על בורא עולם רח"ל, הם לא הבינו איך בדיוק ביום השבת

נס בכיסופים

במהלך ניחום אצל שכני שיחיו נפגשתי עם תושב כיסופים אשר רק לפני כשנתיים נכנס לבית חדש בקיבוץ, כשהגיע לגור הוא התבייש לשים מזוזה שכן לא מדובר ביישוב חרדי או מסורתי... שכני שיחיו שוחח עמו בגודל המצווה של מזוזה, תוך שהוא מסביר לו שהשם שרשום על המזוזה הוא ר"ת שומר דלתות ישראל ושכנע אותו להציב מזוזה על פתח ביתו מבחוץ.

וכך שמעתי מפיו: "התעוררנו בבוקר שמחת תורה לקול ה"צבע אדום", מחבלים ימש"ו פרצו לקיבוץ שלנו, הם ניתקו את החשמל של כל הישוב וכן את מערכת התקשורת, הרסו את האמבולנס שלנו ופגעו ברכבים רבים ובכל דבר שהיה יכול לעזור להגנתנו, לפתע שמענו קולות ירי מהבית הסמוך אלינו, הם ניסו לפתוח את הדלת שלנו פעמיים, ובעוד ברוב בתי הישוב הוצבו דלתות עץ הקלות לפריצה הרי שאצלנו הותקן דלת רב בריח כפי המקובל בבתים החדשים כך שהם לא הצליחו בקלות לפרוץ את הדלת והמשיכו הלאה. ליתר ביטחון יריתי דרך הדלת יריות התרעה, הכנסתי את האשה והילדים הקטנים לתוך הממ"ד, כשהוא נשאר פתוח לכניסת אוויר ואור, אמרתי לאשה שאם ישמעו קולות ימהרו לטרוק את הממ"ד. ישבתי מול דלת הבית עם רובה כשאני מתכוונן לקרב עם המחבלים במידה שיפרצו את הדלת, ככה ישבנו חרדים ולחוצים במשך חמש עשרה (!!!) שעות עד שהגיע הצבא. בשעות הללו שמענו יריות מכל הכיוונים כשכולם צועקים

שעשה במסירות נפש. ועוד משהו חשוב, לפעמים אנחנו "נתקעים" משמים זמן רב בקטע הזה שבו מתעוררות קושיות "איך השם לא עוזר לי, ועוד דווקא לי שכל כך מתחזק לכבודו, ואיך יתכן שלכאורה דווקא בגלל שהתחזקתי אני מפסיד???", לפעמים עוברים שנים ועדיין איננו מוצאים את התשובות ורק מנסים להתאפק ולא להרהר אחר מידותיו יתברך. אך הסיפור הזה ממחיש לנו שיש המשך לסיפור! שיבוא יום ועוד נגלה כמה השם עשה אתנו רק טוב, כמה באמת לא רק שלא מפסידים מלהיות נאמנים אליו יתברך אלא רק מרוויחים.

בזכות כבוד אב

סיפר ידידינו הגאון רבי יהודי בצרי שליט"א המכהן כר"מ ב"שיבת באר התלמוד" ומחבר סדרת הספרים "מבצרי יהודה": בשיעור אותו אני מוסר בערב לחיזוק הנוער באופקים משתתף באורח קבע משה נירמייב ההולך ומתקדם בס"ד, אבא שלו שומר שבת אך אמא שלו עדיין לא זכתה לשמור שבת, שני אחיו נסעו לקראת שמחת תורה עם עוד שני חברים אל המסיבה ברעים, כששמעה האמא להיכן נסעו ילדיה היא התקשרה אליהם בעיצומה של השבת והחג וגערה בהם: "נכון שאנחנו לא שומרים שבת, אבל איפה הכבוד לאבא?! אבא שלכם שומר שבת וזה לא מתאים שהילדים שלו יזלזלו בו כל כך וישתתפו במסיבה המחללת את השבת בפרהסיא", הבנים קיבלו את הגערה, נפרדו משני החברים, וחזרו הביתה שעתיים לפני הטבח הנורא רח"ל. כשזכות כבוד אב וכבוד אם וכבוד השבת הגנו בעדם.

התחזקנו וחזרנו בתשובה, זכיתי גם להיות באומן בראש השנה האחרון. והנה בשמחת תורה בבוקר התעוררנו בסביבות 6:30 לקול ה"צבע אדום". נכנסנו לממ"ד עם אשתי והילדים הקטנים כשאני מכניס איתנו גם חצי בקבוק מים וגם את הכלבה שלנו. בשעה 7:00 יצאנו מהממ"ד וכיון ששמענו על חדירת מחבלים בישוב ווידאנו שהבית נעול, לקחנו אתנו עוד מים וחזרנו לממ"ד, הכנסתי גם כסא גבוה שבחסדי שמים המשענת שלו התאימה בדיוק למיקום של הידית, וכך הכסא שמר היטב על הידית של הדלת שלא יוכלו לפתוח אותה. הנחתי את היד על הכסא ליתר בטחון, כשאני משתדל להרגיע את כל המשפחה ולשדר מסרים אופטימיים. בחסדי השם הילדים לא קלטו לרגע כלום מתוך הזוועה והחרדה הגדולה. הסברתי לילדים שיש "פיצוץ בצנרת" ואנו ממתניים שיתקנו את הפיצוץ, ולבנתיים משחקים "מחבואים" ולכן צריכים להיות בשקט... הילדים שתקו ואפילו הכלבה לא נבחה. שמענו קולות בערבית מתחת לבית, ובהמשך שמענו יריות רבות במצב אוטומט. היה ברור שזה מהמחבלים ולא מכוחות הבטחון, יהודים אף פעם לא לוחצים על אוטומט ויורים בלי הבחנה. בסביבות השעה עשר מחבלים בעטו על דלת העץ שלנו ופרצו אותה בקלות, בחסדי שמים הם לא הצליחו לפתוח את הממ"ד, ועל אף כל ניסיונותיהם הרבים הדלת נשארה סגורה.

הבית שלנו נמצא במקום אסטרטגי וממנו ניתן לערוך תצפית על כל היישוב, בניתי בחוץ פרגולה מפוארת ומיוחדת, התברר

"שמע ישראל", [מדובר באנשים שהיו רחוקים מכל סממן של דת ופשוט הנשמה היהודית התגלתה בשעה שכזאת]. השם יתברך שמר עלינו בשמירה מיוחדת".

מיודענו הוסיף וציין שישנם בתים אליהם נכנסו המחבלים צעקו ועוררו מאומה ובהלה ולבסוף יצאו בלי לעשות מאומה... וככה ישנם לפחות מאות עדויות על מחבלים שעברו ליד יהודים ובלי כל הסבר "דילגו" עליהם והלכו לפגוע ביהודים אחרים הי"ד. משפחה מאחת הקיבוצים סיפרה שהמחבלים צעקו להם מאחורי הדלת "אם תביאו את מפתחות הרכב נעזוב אתכם", הם זרקו את המפתחות והמחבלים "עמדו בדבורם".

כל העדויות הללו ממחישות לנו עד כמה הכל מושגח משמים, ועל אף שאיננו זוכים להבין את חשבונותיו הרבים של בורא עולם אנו מאמינים שהוא רוצה רק בטובת כולנו. כן הצטברו אצלי סיפורים לרוב על יהודים שכפסע היה בינם לבין המוות רח"ל וקבלו על עצמם חיזוק בשמירת המצוות ובאורח פלא הם ניצלו, אחד מהם אף היה בין החטופים ובאורח פלא לאחר שקיבל על עצמו שמירת שבת הוא הצליח לברוח מהחוטפים, הודו לה' כי טוב.

הכסא שהציל מהמחבלים

השמיעו לי הקלטה משיחה עם גרמי בן דנן הי"ו מקיבוץ בארי שניצל בנס גדול עם משפחתו, וכך הוא סיפר: גרנו בעשר שנים האחרונות בקיבוץ בארי, הגעתי לשם בעקבות הוריה של רעייתי, במשך הזמן

של המחבלים הארורים, קבוצות נכנסו ויצאו, והצבא חיסל אותם עוד לפני שנכנס לביתנו. מי יודע אולי רק בגלל שמצאו את הבית כמקום אסטרטגי המתאים לתצפיתניות על כל הישוב החליטו לא לשרוף אותו רח"ל. הודו להשם כי טוב שעשה אתנו חסד ורחמים.

החסד עצר את המחבלים

הנה כבר כמה פעמים הרחבנו בעניין הנתינה לזולת, שבאמת מי שנותן לאחרים נותן לעצמו ביתר שאת, ויש באמתחתי עובדות רבות הממחישות עניין זה. אך הנה כעת בעקבות המלחמה שלחו לי כמה קוראים יקרים שיחיו סיפורים מופלאים ביותר, על אנשים שעשו טובה לאחרים ולא ידעו שבעצם בזה הם זיכו את עצמם להינצל מהמחבלים הארורים ימ"ש"ו. הנה לפניכם כמה סיפורים מדהימים שיחזקו אותנו בויתור ועשיית חסד עם הזולת, ובזכות זה ינהג עמנו השם יתברך בחסד וברחמים ויאמר די לצרותנו, ויזכנו בגאולה וישועה.

סיפר אחד מתלמידיי שבן דודו שלו שירת בבסיס בנחל עוז, ובדיוק לפני החג הוא התעורר לעזור למשפחה נזקקת והוא ערך עבורם קנייה גדולה ומכובדת על חשבון ה"דמי כיס" שלו, הגיע שמחת תורה והמחבלים הגיעו לבסיס ועברו מחדר לחדר, רצחו חיילים במיטותיהם ולקחו בשבי רח"ל, המחבלים הגיעו לחדר שלו ובדרך נס דילגו עליו והמשיכו לחדר הבא, מיודענו הרגיש בחוש שרק החסד והצדקה שעשה הגנו עליו והצילו את חייו.

שהמחבלים "אימצו" את הפרגולה לצורך תצפית וירי, שעות על גבי שעות הם שרצו בביתנו ובפרט בפרגולה. עשיתי תשובה, וקבלתי את רצון השם, אמרתי מה שהשם רוצה זה גם מה שאני רוצה, קראתי שמע ישראל ותהלים מתוך הפלאפון, עשיתי את זה בתמימות בתור השתדלות רוחנית בזמן של פיקוח נפש, התקשרתי למשטרה ושלחתי להם ולכל מי שיצר איתי קשר את ה"מיקום" שלנו, אך הבנתי שאין להם אפשרות להשתלט במהירות על מאתיים מחבלים המפוזרים בכל הישוב ובמקומות נסתרים ואסטרטגים. מהשעה 5:00 בערב התחלנו לשמוע את כוחות הבטחון בפעולה, אך לקח הרבה זמן עד שהם חזרו לשלוט בישוב. בשעה 8:30 בלילה שמענו פיצוצים אותם זיהיתי כקולות של אנשי הצבא, הם באו לדלת ושאלו אותנו מי אנחנו... והאם אין אתנו גם מחבלים, פתחנו להם את הדלת, כשגיא מאלומים הקצין והצוות שלו הוציאו אותנו, הם לקחו אותנו לבית אחר וריכזו אותנו שם בממ"ד ביחד עם ניצולים נוספים. בהמשך לקחו אותנו לבדיקות וטיפול בהתייבשות בבית החולים ברזילי לאחר שעברו עלינו 14 שעות של צמא ורעב. במשך הדרך לברזילי ראינו זוועות נוראיות, כיסיתי לילדים את העיניים, את מה שראינו אי אפשר לשכוח לעולם. לצד זה נודע לי על לא פחות מ-80 אנשים שהייתי קשור אליהם באופן אישי אשר נרצחו או נלקחו בשבי, אלו טרגדיות נוראיות שאין אפשרות לעכל אותם. אבל אנחנו מתחזקים באמונה, "והמשכיל בעת ההיא ידום". בהמשך הבנו שבמשך שעות רבות היה ביתנו ה"מפקדה"

הם החליטו לפנות את דירתם כפי שסיכמו עם שכניהם, והם לקחו לעצמם עבור החג דירה ביישוב הסמוך בתשלום סמלי, וכל זאת בכדי לא לאכזב את השכנים ולגרום להם עוגמת נפש ברגע האחרון. למעשה, השכנים שלא ידעו מהמסירות של משפחת א' לא טרחו אפילו לעדכן אותם שברגע האחרון האורחים שלהם הודיעו על ביטול... וכך נמצאה דירתם פנויה בחג. המחבלים הארורים שרפו את הדירה של משפחת א', ורק בחסדי שמים בזכות המסירות לחסד והכנסת אורחים הם ניצלו.

מי סגר את הממ"ד

מיד לאחר שמחת תורה הצטערתי לשמוע שבבית ידידנו הרה"ג רבי אופיר שלמה שליט"א ראש מוסדות "הליכות עולם" ומחשובי רבני הקהילות בקריית גת פגע טיל פגיעה ישירה. בהשגחה פרטית מיוחדת פגשתי את הרב אופיר שליט"א ובקשתי ממנו שלמען זיכוי הרבים ישתף אותנו בנס הגדול שהתרחש בביתו, הרב שמח להיות שותף בזיכוי הרבים ועל אף עיסוקיו הרבים נעצר ושיתף אותנו בהרחבה במה שהתרחש אצלו, וכך הוא סיפר: בבית הכנסת שלנו נוהגים למכור את ה"חתן תורה" ו"חתן בראשית" כבר ביום הכיפורים, גברת אחת מבית שמש התארכה עם הבת שלה ביום כיפור בקריית גת, הם הגיעו להתפלל אצלנו ומעזרת הנשים התחרו על המכרז לקניית ה"חתן תורה", המאבק בינם לבין מתפללים אחרים היה ארוך, כשכמה אנשים היו מעוניינים לזכות לקנות את העלייה הזאת, בסופו של דבר הנשים הללו זכו במצוה.

תלמיד אחר סיפר על אחיו הגר באופקים ורצה לצאת בבוקר לבית הכנסת על מנת להשתתף בתפילת השבת והחג ובברית מילה שהייתה אמורה להיערך לבן של אחד מידידיו, אך רעייתו בקשה שהוא יישאר בבית עקב האזעקות שהיו מקודם, הלה לא הבין מדוע צריכים להישאר בבית אבל כשראה שהדבר חשוב כל כך לרעייתו הוא וויתר ונשאר בבית, חצי שעה לאחר מכן באו מהצבא לגייס אותו ללחימה, ביציאה מהבית הוא ראה מראות מזעזעות רח"ל של יהודים שנרצחו בדרך לבית הכנסת הי"ד, כשהוא חושב מה היה קורה אם לא היה מתחשב ברגשותיהם של בני ביתו. ומה עוד, שכך מצאו אותו מהצבא מהר, והיה בזה תועלת מרובה לנטרול המשך הטבח הנורא.

אחד הקוראים סיפר את מה ששמע על משפחת א' מאחת היישובים שבעוטף עזה, אותה משפחה תכננה להתארח בשמחת תורה אצל קרוביהם ביישוב אחר, השכנים שלהם חיפשו דירה הפנויה ללינה לצורך אורחים שהיו אמורים לבא אליהם לשמחת תורה, הם פנו למשפחת א' ושאלו האם יוכלו לקבל את דירתם לצורך לינת האורחים, משפחת א' היו מתקשים בדרך כלל לתת את הדירה שלהם אך הפעם התעוררו להתאמץ ולעשות חסד כדי להוסיף זכויות לאחר יום כיפור ולכן הם הסכימו להשאיל את דירתם. ברגע האחרון הודיעו קרובי משפחתם של משפחת א' שהם לא יכולים לארח אותם עקב חולשה פתאומית שנפלה על אבי המשפחה שלא חש בטוב ונוקק למנוחה. משפחת א' לא רצו לאכזב את השכנים ולכן

ל"קידוש", ערכנו את הקידוש בממ"ד של בית הכנסת אליו נדחסו עשרות אנשים עם שולחן עמוס כסעודת שלמה בשעתה...

לאחר הקידוש מיהרתי הביתה, רק התחלנו להתארגן לסעודה ולפתע נשמעה אזעקה, רצנו עם האורחים שלנו לממ"ד, עד אז בכל פעם שהייתה אזעקה היינו נכנסים לממ"ד אך משאירים את הדלת פתוחה, לא הבנו את החשיבות שבסגירת הממ"ד, ורק בחסדי שמים הפעם התחשק לי לסגור את הממ"ד, הרבנית שלי הספיקה לתמוה "למה סגרו את הממ"ד, זה ממש מחניק", היינו שם אחת עשרה נפשות... אבל כאמור התעקשתי להשאיר את הממ"ד סגור. עוברים כמה שניות ואנחנו מרגישים רעידה ענקית, קול נפיץ מחריד, והחשמל כבה, נשארנו בממ"ד בלי אור ובלי אוויר בדקות של מתח נוראי עד שפתחנו את הדלת. ליד הדלת מצאנו כמויות של רסיסים, חלקיקי מתכת לרוב, התברר שטיל גראד פגע בקומה העליונה שלנו ואף חדר את הקיר שבינינו לשכנים, מהטיל נפלו כמויות עצומות של רסיסי מתכת מסוכנים שגם התגלגלו בהמוניהם במדרגות והגיעו עד לפתח הממ"ד, מהטיל אף יצא פיח מחניק שהתפשט במהירות בכל הבית, מה שאף הרס לנו את הבגדים, כתוצאה מהטיל נפגעה גם מערכת החשמל ועוד. הבנתי מיד שהיה כאן נס גדול, אם דלת הממ"ד הייתה פתוחה הרסיסים היו נכנסים לממ"ד ואני שעמדתי

לקראת חג שמחת תורה הגיעו לקריית גת האם וביתה ברכב העמוס במאכלים ומטעמים יקרים ומשובחים לכבוד הקידוש של חתן תורה, הם השקיעו על הקידוש אלפי שקלים וטרחו מרובה לכבודה של תורה.

קמנו בבוקר שמחת תורה לקול האזעקות הרבות ומיהרנו לבית הכנסת לתפילת השבת והחג, באמצע התפילה הייתה שוב אזעקה, רצנו לממ"ד של בית הכנסת ושם פגשתי את המתפללים של המניין הראשון שהתפללו בנ"ץ כשכמה מהם לבושים במדי הצבא, הופתעתי מאוד מהמחזה והם עדכנו אותי שיש כעת טבח גדול רח"ל ועוד מעט יבואו לגייס אותם ללחימה. הבנתי שהמצב הביטחוני לא פשוט בכלל והחלטתי לזרוז את מהלך התפילה בכדי שנגיע לבית מהר ונוכל לעזור בטיפול בילדים במידה ויהיו אזעקות נוספות ואולי אפילו דברים מסוכנים יותר רח"ל. כשהסתיימה תפילת מוסף באנו לצאת לבתים אבל אז נעמדו האם ובתה וממש התחננו אלינו שנערוך את קידוש ה"חתן תורה", הקידוש עליו הם השקיעו כל כך הרבה הכנות טרחה מרובה והוצאה כספית גדולה, כמה שניסו להסביר להם שהמצב הביטחוני מסובך, יש חדירת מאות מהבלים, אי אפשר לדעת מה יהיה בהמשך... הם המשיכו לבקש שנערוך את ה"קידוש". גברה עלי תחנוניהם של האם וביתה והתעוררתי לשכנע עשרות מתפללים שיישארו

"השם ילחם לכם ואתם תחרישוך"

שותקים בשעת התפילה לישועת עם ישראל

היה מרגש לשמוע את אימה של החיילת מקריית גת שחולצה בנסי נסים, כשסביבה עשרים וחמש מחבלים שלא הספיקו לפגוע בה תוך כדי פעולת החילוץ המורכבת ומסובכת, האמא פתחה את דבריה במסר מיוחד לעם ישראל במילים: "תודה לבורא עולם, אין עוד מלבדך!", אחד מחבריי התרגש כל כך מנס החילוץ, [כשבד בבד ממשיכים להתפלל על כל השבויים והנעדרים שיזכו גם הם לנסים ונפלאות מיד], הוא ארגן על חשבוננו סעודת הודיה להשי"ת בה זכיתי להשתתף. תוך כדי הסעודה שמעתי דבר מדהים, לא התעצלתי אלא פניתי לבעל המעשה ר' עידן מגידיש שיחי המוכר בקריית גת והסביבה מהחנות הפופולארית "פיצוחי יהל", והוא סיפר לי שמדי פעם הוא מארגן במוצאי שבת לימוד קבוצתי ב"אור החיים" הקדוש, ובמוצאי שבת פרשת לך הוא אסף כ-80 אברכים ובחורים וערך איתם לימוד במושב שלוה, הלימוד הוקדש לישועת החיילת, כשבן דודה המיוודד עם ר' עידן תרם שתי סטים מהודרים של "אור החיים" להגרלה בין כל המשתתפים, לישועת בת דודתו, כשלצד זה האמא שלה ערכה מעמד מרגש של "הפרשת חלה", ומעל הכל התחזקו כל בני המשפחה באמונה ובטחון, ותוך עשרים וארבע שעות מסיום הלימוד היא חולצה ללא פגע ברחמי השם יתברך. יהי רצון שמעכשיו נזכה כל בית ישראל לרחמים מרובים, רפואה גאולה וישועה, "ושבו בנים לגבולם", ויאמר השם יתברך די לצרותנו, וישלח לנו את משיח צדקנו במהרה בימנו.

סמוך לפתח לא הייתי יכול לעמוד ולספר את הסיפור רח"ל, "ברוך פודה ומציל".

רצינו לצאת במהירות מהבית שהיה בו מחנק נוראי מהפיח הרב, זאת לצד כל הרסיסים שהיו מפוזרים בו, אך נדהמנו לגלות שדלתות הכניסה התנפחו מההדף ולא הייתה אפשרות לפתוח אותם, גם מהחלונות לא יכולנו לצאת לאחר שבכולם הותקנו סורגים. הבן שלי ניסה לנענע סורג שעמד על חלון קטן, אחד השכנים הצטרף מבחוץ למאמצים, ובנס של ממש תוך דקה הסורג פשוט נעקר!!! זאת בלי שימוש באף כלי עבודה! יצאנו מהחלון ברחמי השם ללא פגע.

הרגשתי מיד שבזכות החסד וההתחשבות ברגשותיהן של האם וביתה ניצלו חיינו, בבחינת "ונתן לך רחמים ורחמך", השם יתברך מזכה אותך לנהוג ברחמים עם אחרים ובזכות זה גם הוא נוהג עמך ברחמים. היום אני בן אדם חדש, כל השטויות של העולם הזה וההתחשבויות של פלוני ואמר ופלוני יאמר וכדומה הכל בשבילי הבל הבלים, לא מעניין אותי כל השטויות שבעולם, כשאתה רואה מול עיניך כמה צריך רחמי שמים בשביל לחיות אתה מפסיק להתייחס לעניינים של "מה בכך".

חילוץ השבויה מקריית גת

בתוך כל דיבורי הגאווה של "כוחי ועוצם ידי", כשרבים מתקשים להודות על האמת שנתגלתה בשיאה בשמחת תורה, שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, ושם השם לא ישמור עיר שוא שקד שומר.

אל תירא ישראל

הפחד סותר אמונה?

בספרו "ברכת פריץ" (פר' שופטים) וזה לשונו: "נראה שהמתבהל פתאום מפני שהוא פחדן בטבעו אינו בכלל לאו זה, אלא דווקא המביא עצמו לידי פחד".

ועוד כתב שם הסטייפלר זצ"ל (מובא בספר חובת האדם בעולמו - בטחון עמ' 488): "הנראה לי בזה דוודאי שהיוצא למלחמה הוא בספק סכנה, ואם ירא מצד הספק סכנה שיש בדרך כלל אינו בכלל הלאו. אבל אם הפחד בא לו מצד שרואה גודל המחנה של האויב ומשער בלבו שלא ינצח מחמת חוזק מחנה האויב, או שמתרבה לו הפחד בשביל זה אז עובר על 'לא תיראו'. וזה מפורש כמעט בתורה 'כי תצא למלחמה... וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא...'; והיינו שניצחון המלחמה אינה כלל מצד כח האויב אם חזק אם חלש, וצריך להיות בטוח שאין שום יתרון למחנה גדול ממחנה קטן לעניין סכנה", עד כאן לשונו.

היוצא מדבריו שהבוטח בהשם מכיר אמנם שכעת יש סכנה וצריך להיזהר וכן לחזור בתשובה אך הוא לא מתרגש יותר מכך שיש לאויב מחנה גדול ותחמושת רבה וכדומה, כי הרי יש לנו אבא גדול בשמיים ובשבילו אין הבדל בין צבא גדול לקטן וכו', ותמיד בידו להושיענו. ובפרט שישראל הם מעל המזל, ולא שולט בהם הטבע.

וכפי שמספרים (הובא בקונטרס "כלנו יודעי שמך") בשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שפעם לפני החג הגיעו אנשי ה"חברה קדישא" למרן ה"חזון איש" זצ"ל ושאלו אותו האם כדאי שיחפרו כעת קברים בכדי שבהם יטמנו את אלו שימותו במשך ימי החג, וכך יחסכו במלאכה וטרחת בחול המועד? שכידוע מה שאפשר לעשות לפני המועד יש לעשות לפני המועד, ענה להם ה"חזון איש"

המלחמה הכניסה את כולנו למצב מסובך מאין כדוגמתו, כשרבים שואלים: האם הפחד שלי מוכיח על חוסר אמונה ובטחון? האם מומלץ או לא מומלץ לקבל את כל העדכונים הקשים? ומה אעשה לחיזוק הביטחון? הנה הקב"ה הטביע בבריאה תחושה טבעית של פחד המתעוררת כשנמצאים בסביבת סכנה, הפחד מיועד להזכיר לנו לא להסתכן אלא להשתדל לשמור על עצמנו, מלבד זאת לפחד יש גם תפקיד לעורר אותנו לחזור בתשובה ולהוסיף זכויות שבכוחם לעורר רחמי שמים. לכן באופן טבעי כשאדם שומע אזעקה הוא מפחד, הפחד הזה יכול להיות חיובי אם הוא יסתכם בכך שהאדם ירוץ למרחב המוגן וכן אף יוסיף זכויות, אבל כאשר הפחד מביא את האדם לייאוש ושיתוק הפסדנו את המטרה!

ובאמת ניכר ההבדל בין הבוטח בהשם למי שאינו בוטח, בצורת ההסתכלות על כל תרחיש. מי שבוטח בהשם מחפש את הצד החיובי שבמצב ומהרהר בצדדים האופטימיים [בטח ירטו את הטיל הזה, הוא לא יפגע פגיעה ישירה, כולם יינצלו וכו'], לעומתו מי שלא בוטח עסוק בלחפש תרחישים שליליים [אולי הטיל יפגע פגיעה ישירה במישהו, ואלי זה יהיה ממש בבית שלו], וחושב מחשבות של ייאוש, כאילו חלילה קשה לקב"ה להציל אותו. וכפי שמדייקים המפרשים בדברי הרמב"ם שכתב בהלכות מלחמה (פ"ז הט"ו): "וכל המתחיל לחשב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה, שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם". ומזה מסיק מרן ה"קהילות יעקב" הסטייפלר זצ"ל

ברור שלא כעת הזמן להשמיע בקול גדול מוזיקה רעשנית, כי מלבד האבל והצער בו אנו בעצמנו שרויים, יש עניין לישא בעול עם האבלים הדואגים והכואבים, וכפי שאמר מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצ"ל (קונטרס דרכי החיזוק בזמן אסונות - עמ' כט) שבזמן שנשמעת צפירת "צבע אדום" לא מתאים להסתובב בחוץ ולצפות ביירוטים וכדומה, כי מלבד הסכנה והביטול תורה הלא כעת הרבה אנשים שרויים בפחד ובסכנה, ואין זה מתאים להראות כאילו אינני טרוד בצערם, והוסיף ראש הישיבה זצ"ל וסיפר על אחד שאחיו היה במאסר בסיביר, וכל אותו הזמן אחיו ששהה בביתו לא ישן על מיטה רגילה בכדי להשתתף בצערו של אחיו. [אבל בהחלט אין זה סותר שאפשר לשמוע מוזיקה בצורה עדינה, כי כל אחד צריך לעשות את מה שיועיל לבריאות הנפשית שלו ושל סובביו, וכפי שכבר הבאנו בחודש שעבר שדווקא מתוך ישוב הדעת נזכה לעשות דברים טובים ומועילים לזכותם של הזקוקים לישועה.]

שאלוני תלמידים באיזה ספר מומלץ ללמוד כדי לקבל חיזוק ובטחון במצבנו? השבתי להם: קריאת תהלים בכוחה לחיות נפשות, ובאיזה פרק שתפתחו תמצאו דברי נוחם וחיזוק למצבנו, כדאי מאוד לקרוא לאט ובנעימה פרק תהלים, ולהתבונן במילים הקדושות מחיי הנפשות.

לחפש את הטוב

לאחר שמחת תורה התקשרתי לאחד מידידי שיחי' הזקוק לרפואה שלמה, אותו יהודי יקר שהיה כבר תקופה ארוכה אצל אחותו בשדרות, דאגתי לשלומה ובריאותה, ותיארת לי לעצמי שהוא בודאי מתקשה מאוד מבחינה נפשית לאחר חווית המתח שעברה על תושבי שדרות כשחדרו מחבלים רבים לתחומם. אלא שידידי הפתיע

בתמיהה: מי אמר שבכלל ימותו בחול המועד? אך הקברנים שבו ושאלו: הלא עד עתה עיננו ראו שתמיד מתים אנשים גם בימי המועד ואנו עורכים הלוויות בימי חול המועד? אך ה"חזון איש" התעקש ואמר: השנה לא ימותו בימי המועד, ולפליאת כולם כך אכן היה... ללמדנו, שאצל עם ישראל אין כללים וסטטיסטיקות למיניהם...

המלחמה הפסיכולוגית

אמרתי לתלמידים: שימו לב שהפעם האויבים הארורים בחרו לא רק לרצוח אלא גם לעשות זאת בצורה אכזרית במיוחד, האויבים ידעו שהכל מתועד ועוד יופץ ופורסם וכך הם יכניסו חרדות למיליוני אנשים, וזה בדיוק מה שהם רצו! וכפי שציין היהודי מכיסופים שבכל מקום אליו נכנסו המחבלים הם דבר ראשון עשו הרבה רעש ובלגאן שהכניס את כולם לפחד ובהלה ולפעמים הסתפקו ביצירת הפחד יצאו ועברו למקום אחר. כי הם בחרו בלחימה פסיכולוגית של פחד ובהלה בדרכו של עמלק. מאותה סיבה הם גם שלחו כל כך הרבה טילים אף שהנזק שלהם קטן מאוד יחסית לנזק שעשו מחבלים עם נשקים, ומדוע הם מבזבזים כל כך הרבה על הטיילים? ברור שהמטרה שלהם היא להכניס חרדות בלב כולם. וכשזו מטרת האויב עלינו להפיל אותו דווקא על ידי שנעשה הכל בכדי למנוע פחד וחרדה. וכפי שמרכי היהודי ע"ה ידע שעיקר הכנעת עמלק הוא מתוך כך שלא יפחד ממנו כלל. לכן בודאי עלינו לשמור על שפיות וישוב הדעת, וזאת על ידי צמצום תדירות ההתעדכנות [והצפייה], ומציאת תעסוקה טובה המסיחה את הדעת. כי רק כך נועיל באמת לכל הקרבנות הי"ד ולהבדיל לכל החטופים והפצועים וכל המשפחות האבלות הי"ו, רק כך נוכל להתפלל ללמוד ולהתחזק לזכותם.

מאותה הסיבה מסופר בגמרא שקיסר רומי בא אל העיר ביתר הקדומה והרג את כל אנשי העיר, אנשים נשים וטף, ומתוך רשעותו הוא אף לא אפשר לקבור אותם, אלא השתמש בגופות בתור גדר לכרם שלו, וארע נס והגופות לא נרקבו ולא הסריחו. כעבור כמה שנים הם ניתנו לקבורה, היה זה בט"ו באב, ומתוך הודיה להשם יתברך על שלא הסריחו המתים ואף ניתנו לקבורה תקנו חכמים שבעיר יבנה את ברכת "הטוב והמטיב" המסיימת את ברכת המזון, "הטוב" – שלא הסריחו, "והמטיב" – שנתנו לקבורה (ברכות מ"ח:).

הסיפור הזה מעורר פליאה עצומה: וכי חסר על מה להודות להשם? וכי לא מצאו חז"ל על מה לתקן את ברכת "הטוב והמטיב" אלא רק על מקרה כה מצער בו עיר שלמה נכחדה מעם ישראל, ורק לאחר כמה שנים זכו לבא לקבר ישראל? מסתבר שהתשובה לכך טמונה במסר מיוחד אותו ראו חז"ל צורך ללמד אותנו. והמסר הוא שגם כאשר ישנה צרה גדולה ונוראה, הרי שלצד הכאב והצער צריכים אנו לחפש את גילוי השגחת השם שבתוך הצרה. וזו החכמה הגדולה, לשים לב לחסדי השם שממשיכים ללוות אותנו גם בזמנים קשים, כאשר מידת הדין מתוחה. כי מי שמגלה את חסדי השם הוא מבין שגם הצרה היא בעצם טובה כי מהשם מגיע רק טוב. וכאשר מגלים ומדגישים את הטוב הנסתר שבתוך הצרה, מתחזקים באמונה שבעצם הכל נעשה אך ורק בהשגחתו יתברך, ובוודאי גם מה שנסתר מאתנו הוא באמת טוב וחסד.

מסר מחזק במיוחד

כולנו חשים כעת שבאמת אין לנו על מי לסמוך רק על אבינו שבשמים, ובאמת זו סיבה ממש טובה בכדי להצליח להתחזק בביטחון! וכן דווקא כך אפשר עוד יותר לזכות לישועה! [ואף הגאולה מתקרבת בזמן שכזה, כמובא בסוף מסכת

אותי כשסיפר שמשום מה התחשק לו לחגוג את החג אצל אחיו שבבאר שבע וכך הוא מצא את עצמו במקום רגוע יחסית לשדרות. הרגשתי שעדיין הוא צריך חיזוק ואמרתי לו: צריכים לא להתמקד רק בכל הטרגדיות הנוראיות רח"ל אלא גם בניסים והנפלאות, הרי הפלישה מעזה יכלה להסתיים פי מאה יותר גרוע רח"ל, והרבה אנשים ראו השגחה פרטית מופלאה כמי שכבר סיפרנו, כדאי לדבר גם על הדברים הטובים ואפילו להתמקד בטוב. לרגע הוא ניסה להתווכח איתי שזו נחשב כעצימת עיניים מהמציאות וכו', אבל לאחר רגע הוא התעשת בעצמו ואמר: "אתה צודק, צריך לחפש תמיד את הנקודות הטובות". וזה בדיוק כמו שיוסף הצדיק ע"ה היה רגיל לחפש תמיד את הדברים הטובים שמהם ניכרת השגחת השם עליו, וכך הוא החזיק מעמד גם בזמנים הקשים ביותר. הרי אדם שחוטפים אותו אחיו ומוכרים אותו לישמעאלים, הוא לא יודע מה יהיה איתו ובוודאי לא מעניין אותו אם הישמעאלים סוחבים איתם בדרך חביות של נפט או כדים של מיני בשמים, זה ממש לא משמעותי בשעה קשה שכזאת. אך השי"ת ידע שיוסף הצדיק יחפש את הנקודה הטובה, הוא יחפש לראות את השגחת השם שכאשר הוא ימצא אותה יקל עליו להתחזק באמונה שהכל מושגח ואף שאינני מבין מדוע נעשה כך וכך, הרי ש"העניינים בשליטה", ואני סומך על בורא עולם שעושה הכל רק לטובה, ולכן משמים סובבו שהישמעאלים יישאו איתם באופן נדיר מיני בשמים במקום את הנפט אותו הם היו רגילים לשאת ממקום למקום, ויוסף הצדיק שם לב לזה והתחזק בכך שהשם יתברך לא השאיר אותו לרגע ללא השגחה, וכאילו אמר לו השי"ת: "יוסף בני, הנה תראה, אני אתך, נכון שאתה לא מבין את המהלכים שלי, אבל אני כאן, אוהב אותך ודואג למה שבאמת הכי טוב עבורך".

הספורנו מפרש את הפסוק "והיה זרעך כעפר הארץ" – שלאחר שיגיעו עד עפר ויאבדו כל תקווה, תבוא הישועה – "ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה". היוצא אם כן שכעת הזמן מסוגל מאוד לישועה לאחר שהבנו טוב מאוד שאין לנו על מי לסמוך חוץ מבורא עולם. וכפי שאומר גם רבנו הגר"א זצ"ל על דברי הגמרא (ברכות ד:) בביאור הפסוק (עמוס ה,ב) "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל", שכאשר "נפלה לא תוסיף" – שכבר תיפול בצורה שיבינו שאין עוד מקום להשתדלות, שעשו הכל ונכשלו, אזי "קום בתולת ישראל". וכן אומר מרן ה"חתם סופר" זצ"ל (בהר דף ע"ד) על הפסוק "ואיש כי לא יהיה לו גואל והשיגה ידו...", וזה לשון קדשו: "רצה לומר מי שמדמה בנפשו שאין לו גואל מכל בני אדם, כי משליך יהבו על ה', יהיה נפשו סמוך ובטוח, כי סופו והשיגה ידו ונגאל".

ומספרים (מובא ב"כי אתה עמדי" סוף ח"א) שהרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל נסע עם בנו הרה"ק ה"ישמח ישראל" זצ"ל לבקתה מבודדת בעיירת נופש, שינוח ויחליף כוח לאחר שעבד עבודת קודש עד כלות הכוחות. באישון לילה חש הרבי ברע וחישב להתעלף, לא היה שם רופא והרבי ביקש מבנו שיאמר איתו את מילות הווידוי, כי חש שקיצו קרב. אמר הבן: "אבא! תישן, ואני מבטיח לך שתקום בבוקר רענן!", שמע הרבי והשיב: "אילו היה אדם אחר אומר לי כך, הייתי סובר שהוא מבקש להרגיעני, אבל אתה איש אמת והריני מאמין להבטחתך". עצם עיניו ונרדם, בבוקר קם רענן, פנה לבנו ושאלו: "כעת, גלה לי, על סמך מה הבטחתני אמש?" אמר לו: תמכתי יתדותיי בדברי הרבי מרוזין זיע"א שבאר את הכתוב "עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי" (תהלים יג,א-ב), כלומר: עד מתי תמשך הנהגת הסתר הפנים? כל זמן שהאדם עדיין משית עצות בנפשו וסובר שיעלה בידו

סוטה], כי כל עוד שדמיינו שיש כאן צבא חזק ומערכת מודיעין מוצלחת בסתר לבנו קצת סמכנו עליהם שיהיו "שליחים" של השם יתברך... אבל בשמחת תורה כל הדמיונות התנפצו אל מול המציאות הכואבת. וכפי שאומר הגה"צ רבי דב קוק שליט"א (מובא בגיליון "שפתי כהן" גיליון 167): "העיקר כעת הוא להתחזק באמונה שישקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט ו'אם השם לא ישמור עיר שווא שקד שומר, וזה מה שהקב"ה רוצה כעת מאיתנו שנרחיק מעל ליבנו את האמונה בנשיאים של מעצמות זרות כדוגמת ארצות הברית וכו' ובנושאת מטוסים הגדולה ביותר בעולם שלהם, ונאמין רק בו יתברך". וכפי שרגיל הגר"ד קוק שליט"א לומר שמישיח יבוא על חמור דייקא, לאחר שכולם יבינו שאין מה לבטוח על צה"ל-ת הסוס, ורק בחמור שהוא סמל הפשטות והענוה.

אוי ואבוי אם נסמוך על האמריקאים שכבר תקופה ארוכה בגדו בישראל, ורק בחסדי שמים אשר "לב מלכים ושרים ביד השם" פתאום הם משתדלים להגן על ישראל בכל הדרכים, אבל אסור שנשכח איך הם התנהגו עם ישראל עד המלחמה הנוכחית, והרי חלילה ברגע אחד דעתם יכולה להשתנות לרעה רח"ל [כמו שכבר קרה אצל כמה מדינות כדוגמת צרפת ששינתה ברגע את דעתה וכו']]. לכן חשוב שנזכור שכל ההתנהגות של האמריקאים היא אך ורק בחסדיו המרובים של בורא עולם, ועלינו לבטוח אך ורק בו יתברך, כי אם השם לא ישמור עיר שוא שקד שומר. השם יתברך מראה בחוש לנו שרק הוא עוזר לנו, ולא הפעילות של ראש הממשלה ליצירת קשרים עם מנהיגי העולם וכו', הלא דווקא עם האיחוד האימרויות חיזקו לאחרונה את הקשר וכעת הם בוגדים בישראל, ודווקא האמריקאים שאיתם לאחרונה הקשר נחלש מאוד פתאום כעת הם עומדים לצד ישראל.

לאחר מכן הוא הדליק נרות חנוכה בשמחה, ולאחריהם הוא אמר פרק תהלים בהתחדשות. והנה למחרת, באורח מפתיע ובלתי צפוי, הישועה הגיעה, השם יתברך בעצמו שחרר אותנו!!!

וכך מתאר הרב רובשקין את רגעי השחרור: "אכלתי מצה [כפי הנראה זה האוכל היחיד שהשיג בכשרות מהודרת] וטונה והתפללתי: עכשיו חנוכה, אנא ממך, כל יכול, עשה עמי נס... תחזיר אותי הביתה... פתאום אני שומע ברמקול שקוראים לי... לקחו אותי לבניין בו יושבים המנהלים, האחראים, אני יושב בחדר והם נכנסים פנימה ונועצים בי מבטים כאילו הם רואים מולם את 'קריעת ים סוף', רציתי לומר להם שיפסיקו לנעוץ בי מבטים משונים כאלו, אבל עוד לפני שפציתי פה הם אמרו לי: 'קרא את המכתב... כתוב בו שאתה משוחרר... אתה הולך הביתה!...' הנשיא החדש דולנד טרמפ נתן לו חנינה. וממשיך הרב רובשקין: "המילים הראשונות שיצאו מפי היו 'יודו לה' חסדו', נס! וזה קרה יום אחד אחרי שקיבלתי מכתב רשמי שההשתדלות שלי לכאורה העלתה חרס, שאין מה לעשות יותר, יום אחרי המכתב ההוא שוחררתי... הקדוש ברוך הוא הראה לנו מי בעל הבית...". ומוסיף הרב רובשקין שברגע שהגיע זמן גאולתו הרי שהגאולה הגיעה בחיפזון, ממש בבחינת "ויריצהו מן הבור", לא הסכימו לו להישאר ולו רגע נוסף בכלא, פשוט "גרשו" אותו אל החירות...

יהי רצון שנמשיך ונתחזק באמונה ובטחון בבורא עולם בלבד ונזכה לגאולה וישועה ברחמים מגולים.

להסתדר בכוחות עצמו. אבל כשיגיע למסקנה שאין לו כל עצה ורק ה' יכול לעזור, אזי תבוא הישועה! אילו היה כאן רופא היה מקום להשתדלות, אבל כאן במקום נידח זה ובאישון לילה הלא אפסה כל עצה. ומכיוון שכך, בטוח הייתי שזוכה לישועה!!!".

הסוהרים הורו: לך הביתה!!!

דיברנו על הזכות שבהכרה שרק הקב"ה יכול לעזור לנו, שכאשר מגיעים למצב שכזה זוכים לישועת השם, וזה הזמן לחזור בקצרה על סיפור מחזק במיוחד אותו הבאנו באריכות בספר "בטחתי ונושעת". על הרב מרדכי רובשקין שליט"א נגזרו בארצות הברית עשרים ושבע שנות מאסר, וזאת עקב עלילות שווא ממניעים אנטישמיים. הרב רובשקין התחזק באמונה ובטחון בהשם, ובחסדי שמים הוא זכה לחנינה מנשיא ארצות הברית ובעקבותיה הוא שוחרר כבר לאחר כשבע שנות מאסר, בחוברת של "מוסדות קבר רחל" הובאו פרטים פחות מפורסמים. במשך כשבע שנים בני משפחתו שכרו עורכי דין אשר ניסו בכל דרך לערער על גזר דינו, אולם העתירות נדחו שוב ושוב, עד שבערב "זאת חנוכה" קיבל מיודענו מכתב אל בית הכלא בו נמסר לו שהעתירה האחרונה במשפטו נדחתה, ושוב אין מקום לערער על גזר דינו. הרב רובשקין הניח את המכתב בצד ואמר כך: "עכשיו אחרי שעשיתי את כל ההשתדלויות וכל מה שתלוי בידי בשר ודם נדחה, אז אני הרי רק בידיך, אבא מתוק שלי, ריבונו של עולם, איזה כיף להיות רק בידיים שלך, אבא אוהב, אבא אהוב!". ומיד

קו השיחות והחיזוקים "אשריכם ישראל"

077-26-09-134

שאלות ותשובות עם בני הישיבות

מבחר תשובות לשאלות ששאלו בני ישיבות ברוח התקופה

ולכן כדאי שתחזור על המשפט הזה שוב ושוב: "אין חסד יותר גדול עם כלל ישראל מהוספה בלימוד התורה."

מבולבל משאלות באמונה

שאלה: כבר כמה שנים שאני חי בתחושה חזקה של אמונה ובטחון בהשם יתברך, והנה פתאום אני שומע כל כך הרבה עדויות מזעזעות ומפחידות, הפחד רודף אחרי ומחליש לי את תחושת הביטחון, ואף מעורר אצלי מידי פעם קושיות על הנהגת השם. אני מאמין שבאמת הכל מושגח מלמעלה ומתאמץ להסיח דעתי מכל הקושיות, אבל למעשה אין לי את האור והשמחה של האמונה, מה אעשה?

תשובה: מי שקופץ לו "הרהור" ו"קושיה" על הנהגת השי"ת לרגע אחד והוא מיד מתאמץ להסיח דעתו מהרהורים אלו ולשוב לאמונה הריהו צדיק גמור! משמים לא באים בתביעה על הרהורים שקופצים לנו בלא כוונה, ולהיפך, אתה עוד תקבל שכר מיוחד על המאמץ שלך להתגבר על הרהורים הללו. [וכבר הבאתי מדברי הסטייפלר זצ"ל בספרו "ברכת פרץ" פרשת שופטים שמדייק מהרמב"ם שאין איסור לפחד פחד טבעי שבא מאליו, והעיקר שלא יפתח את הדמיונות שלו ויגדיל את הפחד].

למי אכפת מעם ישראל

שאלה: האם אני צריך לשמוע את כל תיאורי הזוועות בכדי שיהיה לי יותר אכפתיות מעם ישראל?

תשובה: מי שעושה משהו למען עם ישראל הוא זה שבאמת אכפת לו מהם! אכפת לך מכל הסובלים? אז תתפלל ותתחזק לישועת ישראל, זה לא משנה כמה מתים יש בדיוק נכון לשעה זו, ולא משנה איך בדיוק התעללו המחבלים הארורים וכו', מה שמשנה באמת זה מה אני עושה עבורם, לרפואה ישועה ולהבדיל לעילוי נשמה. לשמוע יותר מידי זה מביא לחרדות ושיתוק המוחין וזה רק ימנע אותנו חלילה מלהתפלל ללמוד ולעשות חשבון נפש וכו'.

מסופר שלאחר שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל עבר את הניתוח האחרון בהצלחה, אמר הרב שהוא חש הכרת הטוב לכלל ישראל, כיון שבזכות תפילותיהם ארע הנס וניצל, ואיך נראה לך השיב הרב "הכרת הטוב" לכלל ישראל? הוא החליט לקום כל לילה קצת מוקדם יותר וכך להוסיף עוד בלימודו, כשהוא מתבטא: "שאינ חסד יותר גדול עם הכלל מהוספה בלימוד התורה" (מובא בהגש"פ

יתברך, ותזכה להתעלות בדיוק כמו שזוכים אחרים על ידי הצום.

ובאמת השי"ת מרחם עליך ומביא עליך את הניסיונות הללו עד שלפתע גם אינך חש אורות, כי רצונו יתברך להעלות אותך לדרגה יותר גבוהה של אמונה ובטחון. וכעת אתה נאלץ ללמוד יותר בספרי חיזוק ולהתבונן יותר בקריאת תהלים בנעימה, וכך תזכה להתחדשות והתעלות, למקום שאין סיכוי שהיית מגיע אליו לולי הניסיונות הללו. ודע לך שמי שרוצה לזכות לחוש שהשם יתברך אוהב אותו עליו להתחזק בעצמו באהבת השם יתברך, כי כך כמים הפנים אל הפנים יזכה לחוש עד כמה השם יתברך אוהב אותו. באופן קבוע ובפרט בתקופה זו מומלץ להקדיש כמה דקות ביום לשיר שירי רגש של אמונה והתרפקות על השם יתברך, ומה שעשה דוד המלך ע"ה כמה שעות ביום כדאי שאנו נעשה לפחות כמה דקות ביום, לשיר מהלב ולהתמלאות בתחושה של אהבה לבורא עולם.

לסיום, אעתיק לך את מה שהבאנו בגיליון הקודם. משל שסיפר מרן רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בימי השואה האיומה (מובא ב"קובץ מאמרים ואגרות"):

פעם אחת בא איש שלא ידע דבר אודות החקלאות אל חקלאי וביקש שילמדנו עבודת אדמה. לקחו החקלאי אל שדהו ושאל אותו מה הוא רואה. "אני רואה חלקת אדמה, עשירה בצמחיה ומושכת עין". לאחר מכן עמד האורח נדהם כאשר החקלאי חרש את הצמחיה והפך את השדה הירקרקק והיפה

חשוב שתדע מה שאמרו חז"ל (ילקוט, הושע ב, רמז תקיט) "אין הגלויות מתכנסות אלא בשכר אמונה. ולכן לפני הגאולה מגיעים עם ישראל למצבים קשים ונוראים עד שנראה בחוש קיום הכתוב (דברים לו, יא-יח) "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות וגו' ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", וכל זאת בכדי שכאשר יתחזקו ישראל ועל אף החושך אשר יכסה ארץ יאמצו לבבם להתחזק בכל כוחם באמונה איתנה, בכך יתעורר עליהם זכות האמונה ויזכו להחיש ולמהר הגאולה. וכוחות הטומאה יודעים מכל זה ולכן מנסים להשריש בקרבנו כאילו הכל "מקרה" בעלמא (מתוך דברים שנשא כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א בס"ג נח תשפ"ד)

ומה שאתה טוען שאין לך "אורות", תדע לך שעיקר עבודת השם היא דווקא בתקופה שאין אורות, וכל האורות הבאים לפעמים הם רק בכדי שנצליח להחזיק מעמד גם בזמנים רגועים יותר, האורות הם רק "תחנת דלק"... כעת יש לך זכות לעבוד את השם כעבד נאמן שנכנע לרצון השם בכל המצבים. וכמו שכתב הרה"ק ה"ש משמואל" זצ"ל במכתב לחולה אחד שחייב אותו הרופא וכך הכריע גם הרב שעליו לאכול ביום הכיפורים, ואותו יהודי חש ברע מכך שלא יזכה לצום ולהתרום ביום הכיפורים, כתב לו הרב: אותך אמור לעניין רק דבר אחד, רצון השם, ואם זה מה שכעת רוצה השם, כי הרי הוא ציווה "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", אז זה בדיוק מה שכעת צריך לעשות בשמחה, ודווקא אם תעשה את זה תהיה עבד אמיתי של השם

דרושה סבלנות נוספת...". לאחר מכן בא החקלאי עם עגלה והעמיס אותה לגובה בדגן, שאותו העביר אל המטחנה. שם, הדגן היפה נטחן לאבק מחניק וחסר צורה. האורח שוב התלונן. "לקחת את הדגן והפכת אותו לעפר!" ושוב, ביקש ממנו החקלאי סבלנות. החקלאי אסף את העפר לשקים והביא אותם הביתה. הוא נטל מעט עפר וערבב אותו במים, בעוד האורח מתפלא על הטיפשות שביצירת "בוץ לבן". אזי החקלאי עיצב את ה"בוץ" לצורת כיכר. האורח ראה את הכיכר המעוצב בדיוקנות וחיך לרווחה, אך שמחתו לא החזיקה מעמד. החקלאי הצית אש בתנור והכניס בו את הכיכר. החקלאי הביט בו וצחק. "האם לא אמרתי לך כבר להמתין בסבלנות?" אחרי הכל החקלאי פתח את התנור והוציא ממנו לחם טרי – פריך וזהוב, עם ארומה מעוררת תיאבון. "בא", אמר החקלאי. הוא הוביל את אורחו לשולחן במטבח ופרס שם את הלחם, והציע לאורחו שזה עתה נרגע, פרוסה מרוחה בחמאה. "עכשיו", אמר החקלאי, "עכשיו אתה מבין?!" השם יתברך הוא החקלאי ואנחנו הטיפשים שאין לנו אפילו תחילת הבנה בדרכיו או בתוצאה הסופית של מהלכיו.

רק כאשר יושלם התהליך ידע עם ישראל מדוע כל זה קרה. אז, כאשר המשיח סוף סוף יבוא, נדע למה ומדוע כל זה היה מוכרח להתרחש. עד אז, עלינו להתאזר בסבלנות ובאמונה שהכל – אפילו כאשר הוא נראה כהרס וסבל – הוא חלק מתהליך שיביא טוב ונעימות. עכ"ד רבי אלחנן וסרמן הי"ד.

לערימות של חפירות חומות נמוכות. "מדוע הרסת את השדה" הוא השתומם. "סבלנות. תראה", אמר החקלאי. לאחר מכן הראה החקלאי לאורחו שק מלא דגן – חיטה משובחת ואמר, "תתאר לי מה הנך רואה". האורח תיאר את הדגן המשביע והמושך – והנה שוב פעם הביט בתדהמה כאשר החקלאי הרס דבר מובחר. הפעם, הוא עלה וירד בתלמים והניח גרעינים אל תוך האדמה הפתוחה בכל מקום שהלך. לאחר מכן הוא כיסה את הגרעינים עם רגבי האדמה. "היצאת מדעתך?" הוא הקשה. "מקודם הרסת את השדה ועתה אתה משחית את הדגן!" "סבלנות. תראה". כחלוף זמן, החקלאי לקח שוב את אורחו אל השדה. כעת הם חזו עד קצה יכולת ראייתם, בשורות ישרות של גבעולים ירוקים הצומחות ועולות מהחפירות. האורח חיך לרווחה. "הריני מתנצל. כעת אני מבין מה שאתה עושה. שיפרת את חזות השדה יותר מאי פעם. מלאכת החקלאי מדהימה באמת". "לא", אמר החקלאי. "עדיין לא סיימנו. דרושה סבלנות נוספת". עבר זמן נוסף והגבעולים השלימו את גידולם. אזי בא החקלאי עם מגל וקצץ את כולם, בעוד אורחו מביט בפליאה, בראותו איך השדה המסודרת הפכה לזירת הרס מכוערת. החקלאי קשר את הגבעולים הנפולים לערימות וקישט בה את השדה. מאוחר יותר, הוא לקח את הערימות לשטח אחר ושם הוא הכה בהם ומעך אותם עד שהפכו לאוסף של קש וגרעינים רפויים. לאחר מכן הוא הפריד את הגרעינים מהחציר וקיבץ אותם לערימה ענקית. כל אותו הזמן הוא אמר לאורח המוחה, "עדיין לא סיימנו,

רוצה ללמוד בלי מנוחה

שאלה: בעקבות המצב בארץ חזרנו לישיבה מיד לאחר "שמחת תורה", ולפני שבת הודיע המשגיח שתלמידי שיעור א' שקשה להם יכולים לנסוע לבית לשבת ויחזרו לאחר השבת, אני הרגשתי צורך לנסוע לבית לאחר שבמשך כל הימים האחרונים למדתי שעות על גבי שעות ברציפות ולפני שבת נתקפתי בגעגועים לבית, נסעתי לבית לשבת אבל רוב החברים נשארו בישיבה, וזה מאוד כואב לי, למה לא יכולתי להישאר בישיבה?! ואולי בכלל טעיתי בזה שנסעתי לבית?

תשובה: תדע לך כלל, אף פעם אל תעשה השוואות עם אחרים, לכל אחד יש דברים שקשים אצלו יותר מאצל אחרים, אחד קשה לו ללמוד כמה שעות ברציפות, השני קשה לו להתגבר כארי בבוקר, השלישי מתקשה להעמיק בעיון הסוגיה, הרביעי מתקשה בעניין החזרות או הכתיבה, והחמישי מתקשה לוותר לחברי החדר, השישי לא מסתדר עם חברותות... כל אחד קל לו יותר בחלק מהנושאים ואילו בנושאים אחרים הוא מתקשה, והחכמה היא לשמוח בחלקך ולעבוד את השי"ת לפי הכוחות שלך. לעולם אל תקפוץ למקום שאינו מתאים לך, כי "תפסת מרובה לא תפסת". [מי שבמקום לתפוס שתי תפוזים הוא מנסה לתפוס עשר תפוזים לבסוף כל התפוזים יפלו מידו ואפילו תפוז אחד לא יישאר אצלו...]

אני משוכנע ובטוח שאתה עולה ומתעלה, וכדאי שבד בבד עם החיזוקים שלך תעקוב

ותבדוק שאכן אתה שומר על בריאות הנפש והשמחה, כי "פיקודי השם ישרים משמחי לב" ואסור שתהיה מציאות שבה אתה לומד כל כך הרבה ועם כל זאת אינך שמח, אם יש מציאות שכזאת הדבר מוכיח שיש איזון טעות בדרך שלך, או שאתה לא ישן מספיק או שאתה מלחיץ את עצמך שלא לנוח ולהתאוורר מעט. מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל העיד שבעקבות שבצעירותו שמר על שעות שינה קבועות ובכמות הנדרשת [בין שש לשמונה שעות ביממה] זכה שבגיל מבוגר יותר היה די לו בשינה מועטת.

חדשות "בין הסדרים"

שאלה: יש נושאים בחדשות שמאוד מעניינים אותי, ובין הסדרים אני מתעניין בהם, אמרו לי שזה לא מתאים לבן ישיבה להיות כל כך מחובר ולהוט לעדכונים שכאלה. אני לא מבין מה ההבדל ביני לבין אחרים שגם הם מבזבזים חלק מ"בין הסדרים" על הא ועל דא?

תשובה: אם זה מעניין אותך ברמה כזאת שאתה מחכה בכליון עיניים לרגע שתוכל לשמוע בפלאפון את העדכונים, [ולמשל, גם כאשר תשתתף בחתונה של חבר תפסיק באמצע הריקודים ותרוץ לשמוע חדשות] אזי בוודאי מדובר בהתמכרות ולהיטות פסולה המשפיעה נזק עצום על כל מהותך כבן ישיבה.

כולם מכירים את הסיפור המובא בחז"ל על אותו תלמיד ישיבה בימים עברו שהיה גולה למרחקים בכדי ללמוד תורה, ובמשך כשלושה חודשים הוא היה הולך לישיבה,

שעות ביממה ועם זאת תורתו איננה קבע! ולהיפך יכול להיות שאדם אנוס לפעמים ולומד אז רק שעה אחת, ותורתו "קבע". "ומי שאין תורתו קבע, ולהפך עולם הזה קבע אצלו, אף אם ישים לילות כימים וירבה מצוות ומעשים טובים לא יועילו לו".

מחובתנו בתקופה זו להתחזק בעמלה של תורה ולהאמין שהתורה שלנו בכוחה להגן ולהציל את עם ישראל, כל אחד שלומד, וכל רגע של לימוד בכוחו ליירט טילים, לרפאות חולים, להשיב את השבויים ולהביא ישועה.

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א אמר בשיחה (בישיבת "נר זרח – עוצם") כך (באדיבות "להודיע עורך"): "אנחנו צועקים תורה מגנא ומצלא... במה דברים אמורים, כשמכבדים את התורה... אם מזלזלים בתורה זה לא יציל, וזה בשבילנו דבר גדול מאוד, אנחנו סומכים על התורה שתורה מגנא ומצלא אבל זה תלוי בנו, צריך לדעת שאם בחור לא מכבד את התורה התורה שלו לא תגן עליו כבר. מה הפירוש לכבד תורה? שבחור מזלזל בסדרים או מאחר לסדר ומבטל בשעת הסדר הוא מזלזל בתורה... מה שכל אחד צריך לדעת שעכשיו צריך את הזכויות שלנו, את המגנא ומצלא, צריך ללמוד גם כשאין ליבו כל כך ללמוד, גם אם קשה ללמוד ויש רצון לעשות משהו אחר, זה העבודה שלנו, ואז תהא התורה מגנא ומצלא".

וכ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א אמר כך (מובא ב"דברי תורה" – ד"ק ס"ג נח תשפ"ד): "על כל אחד ואחד להשתתף ולישא בעול עם הציבור לעמוד ולשרת במלחמה, אנן בדידן ללחום

לומד שם יום אחד, וכבר מתחיל את הדרך חזרה אל הבית, ומיד שוב היה יוצא לדרך וכו', אותו תלמיד מכונה בגמרא (חגיגה ה:) "בר בי רב דחד יומא" שכן לא היה נמצא בבית המדרש אלא רק יום אחד, אך מלמדים אותנו רבותינו שעל אף שבפועל היה התלמיד יושב בישיבה רק יום אחד בכל "זמן", הרי שנחשב ל"בן ישיבה" וזאת מכיוון שכל הזמן היה נתון ראשו ורובו בלימוד התורה, הוא היה הולך שלושה חודשים ומכין את עצמו ללימוד, והיה חוזר שלושה חודשים כאשר במהלכם חזר על מה שלמד ועשה מאמץ ליישם את הנלמד למעשה, כך נמצא שכל הזמן היה ראשו בתוך היכל התורה.

וכמו שמביא ה"חכמת אדם" בהקדמתו שאל יתפלא הלומד איך יתכן שהמחבר כותב ספר שכזה בשעה שהיה מיטלטל לצורך עסקים ממקום למקום וכו', כי באמת אף שמחוסר ברירה נאלץ לעשות עסקים הרי שראשו וכל מגמתו היו בתורה הקדושה, ולכן תורתו השתמרה. ומכל זה נלמד גם להיפך שיכול להיות בן ישיבה שלומד עשר שעות ביום אך כל הזמן הראש שלו טרוד ב"בילוי" אותו יעשה בסוף היום... שאף שהוא לומד כל כך הרבה אבל הראש שלו נמצא מחוץ להיכל הישיבה, והמבין יבין, כמה צריך לעשות את התורה לעיקר, כי רק כך בזכות שמכבדים את התורה גם התורה מכבדת ושומרת עלינו ומביאה לנו שמחת חיים וכל טוב.

מרן המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל היה רגיל לבאר (מובא בדעת חכמה ומוסר פתיחה לח"ב) את דברי המשנה "שמאי אומר עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי", שיכול אדם ללמוד כ"ג

לימוד כשאינן ישוב הדעת

שאלה: עקב המלחמה הישיבה שלנו השוכנת בדרום הארץ עברה בתקופה האחרונה שלטלות רבות. עד שהתמקמנו במקום אחד הורו לנו פיקוד העורף לעזוב, עברנו למקום אחר בו חסרים חלק מתנאי הנוחות וכך אין ישוב הדעת. אני מנסה שוב ושוב ללמוד אבל החברותא שלי נשאר בבית בהוראת הוריו, אולי כדאי שאלמד כעת משהו קל רק לצאת ידי חובה ואמתין עד שהמלחמה תסתיים ואוכל ללמוד כמו שצריך?

תשובה: דע לך שכאשר יש ניסיון הוא זמן המסוגל מאוד להתרומם ולהתעלות, בבחינת "נס להתנוסס", כי בזמן השגרה כולם לומדים כי "כולם לומדים"... אבל בזמן שכזה, אפילו אם תלמד פחות בעמקות, אבל תתאמץ ותעמול, הלימוד הזה ירומם אותך מאוד ויזכה אותך להיות בן תורה אמיתי. וכל הגדולים לא נתגדלו אלא מזמנים שכאלו. אצטט לך בזה כמה דברים ממרנן ורבנן זצ"ל.

אומר מרן המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל: "כח המגדיל הם הניסיונות. ידע נא האדם כי כל הגדולים אשר היו לפנינו גדלו רק מאלה הרגעים אשר היה בהם כח הגידול והצמיחה. ולא גוזמא יהיה אם נאמר כי הלואי ויגיע האדם לאסוף מרגעים אלה בכל ימי חייו – חודש ימים. והאבות הקדושים אשר העניקו החמה בגודל קומתם, הם אשר גדלו כל ימי חייהם, ובמה גדלו – ב"ניסיון אחר ניסיון וגידולין אחר גידולין" – כח הגידול והצמיחה

הם הניסיונות!" ("דעת תורה" בראשית כ"ב, א')

מלחמת השם בכך שנעורר מדת הרחמים בשמים ממעל על ידי ריבוי בתורה ומצוות, כי בכך מגינים שלא יוכלו להרע חלילה לישראל. בפרט בחורים הלומדים בישיבות הקדושות ואברכי הכוללים העוסקים בתורה הקדושה, וכן בעלי בתים הקובעים עתים לתורה, צריכים לידע שמוטלת עליהם אחריות כבדה, האחיכם יצאו במלחמה ואתם תשבו פה, הרי מאמינים אנו באמת כי עיקר השמירה וההגנה על יושבי ארץ הקודש תלוי בריבוי של זכויות כמה דאפשר".

שמעתי ממרן ראש הישיבה הגאון רבי חנוך כהן שליט"א שאמר כך: "המלחמה כעת היא על ה'חיים', נאבקים למען החיים, ולכן צריך להתחזק בתורה שהיא תורת חיים, כי הם חיינו וארך ימינו, מדה כנגד מדה. אם יש חיזוק בעמל התורה יש הצלת חיים. ומסופר שמרן החפץ חיים זצ"ל השתתף במעמד חנוכת בית חולים, הגיעו לשם גבירים גדולים שכל אחד מהם תרם מספר מיטות לבית החולים, כמה תלמידי ישיבה השתתפו במעמד והחפץ חיים התייחס אליהם בכבוד וחיבה גדולה, שאל אותם אחד הגבירים: הרי אנחנו תרמנו כל כך הרבה למען הבית חולים, אני תרמתי עשר מיטות, זה תרם שבע מיטות, כל אחד כאן תרם הרבה, אבל מה כבר תרמו הבחורים הללו שזוכים לכזה כבוד מהרב? השיב לו החפץ חיים: כל אחד מהם תרם עשרות מיטות, אתה תרמת מיטות לחולים ואילו בזכות התורה שלהם יש פחות חולים! הלימוד שלהם חוסך מיטות של חולים..."

עוד אומר הגר"ח פ שיינברג זצ"ל: "כל אדם עובר בימי חייו ניסיונות וקשיים העונג הגדול ביותר הוא כאשר יודעים שזה "יסוד החיים", כי הגדלות הרוחנית תלויה בניסיונות – חז"ל קוראים לזה "גידולים אחר גידולים", כי התפתחות גדלות האדם היא שוברת את טבעו, אך אם הוא נשאר בטבעו ברור שאין לו שייכות לרוחניות, זה הסימן לבן תורה, כאשר יש לו ניסיונות, ומי שאין לו ניסיונות סימן ש"פשט את הרגל"... והוא רחוק מרוחניות. וכל בן תורה צריך להיות מוכן לניסיונות וקשיים, אם לא היום אז מחר, ואשרי מי שיודע שזה הכרחי להתפתחות האדם, וכאשר הוא יוצא לעולם ונתקל בקשיים הוא מוכן לזה ואין הוא נשבר מזה". (דרך אמונה ובטחון צ"ה)

אסיים בשני ציטוטים מחזקים במיוחד מהרה"ק ה"שומר אמונים" זצ"ל (מ' הבטחון פט"ז) מהם נלמד עד כמה עבודת השם מתוך צער וטרדות חשובה בשמים באופן מאד מיוחד.

הציטוט הראשון: "כי יותר חשוב וחביב תפילה אחת שהיא מתוך חושך ואפילה ובלבול המחשבות, ואדם ביגיעתו מהפך זאת ועושה מחשך לאור, ממאה תפילות שנותנים לו מן השמים בנקל, ולפום צערא אגרא". כך שבפעם הבאה שהקדוש ברוך הוא יזכה אותנו בניסיון של טרדות ובלבולים, והלוואי שתמיד יהיה רק ישוב הדעת, בכל אופן נזכור שמי שמתאמץ להתרכז בתפילה בזמן שהדבר מאד קשה לו, תפילה שכזאת חשובה בשמים יותר ממאה תפילות אחרות!

הציטוט השני: "ואפילו האדם מרגיש עצמו בחשכות היותר נורא ועצום ויש לו בלבולים

אומר מרן ה"קהלות יעקב" זצ"ל: "כמו שאמרו חז"ל כל הגדול מחברו יצרו גדול כמו כן כל הראוי להיות גדול ועצום בתורה מסתערים עליו יותר ויותר הפרעות בצורות שונות וכשמתחזק להחזיק בעץ החיים, סוף סוף היסורים חולפים, והנה מתוך היסורים שלך מוכח שאתה ראוי להיות גדול מאד בתורה ויראת שמים... כל אדם ובפרט בצעירותו יש לו תקופות של עליות וירידות, ועיקר עבודת הבורא יתברך הוא בזמן הנפילה, ואמרו חז"ל יפה אחד בצער ממאה שלא בצער, וכשמתחזק בזמן החושך להתייגע על התורה כראוי זוכה אח"כ לרוב בהירות וכו".

(קריינא דאיגרתא ח"א)

אומר מרן ה"פחד יצחק" זצ"ל: "בזמן שהנך מרגיש בקרבך סערת-היצר, דע לך שבזה הנך מתדמה אל הגדולים הרבה יותר מאשר בשעה שאתה נמצא במנוחה שלימה שאתה רוצה בה. דווקא באותם מקומות שהנך מוצא בעצמך הירידות הכי מרובות, דווקא באותם המקומות עומד הנך להיות כלי להצטיינות של כבוד שמים". (עולם הישיבה)

אומר מרן הגר"ח פ שיינברג זצ"ל: "והנה הרבה פעמים בן תורה חושב לעצמו כמה קשה לו הלימוד, ומחמת זה הוא מתייאש. אבל צריך לידע שאדרבה רק על ידי היגיעה והצער יוכל לקנות את התורה... ידיעת התורה לחודא אינה עושה אותו להיות בן תורה, ורק המצבים הקשים עושים אותו לבן תורה, כמו בדור של רבי יהודה בר אלעי שאף על פי שבידיעת התורה היו פחות מדורו של משה רבנו, קרא עליהם הכתוב יראת ה' היא תתהלל". (תוכחות

באו לעולם רק ממש בשביל טובת דורם, ולהם לא היה נצרך כל כך ניסיונות רבות", זאת אומרת שחוץ מכמה נשמות מיוחדות שירדו רק בשביל טובת דורם, כל שאר הצדיקים זכו להתקרב אל השם רק אחרי ניסיונות רבים ועצומים מאד מאד, ואפילו אותם נשמות בודדות המיוחדות גם הם עברו ניסיונות, וכמו שמסיים ה"שומר אמונים": "ועם כל זה לא היה בנמצא שום צדיק ועובד השם מעולם בלתי ניסיונות".

שונים, וניסיונות מבית ומבחוץ, וגלי ימים רודפים אחריו, יחשוב אדרבה ואדרבה אם אשבר אלו גלי הימים והנהרות, ואחטוף לעצמי איזה עבודת ה', יעלה לרצון ולנחת רוח לפני ה' דייקא בעידן ובזמן כזה יותר מכל מיני עבודות של מנוחה והשקט", וממשיך ה"שומר אמונים" זצ"ל ואומר: "וכל הצדיקים לא נתקרבו לה' רק אחר ניסיונות רבות ועצומות ורוב חשכות ומרירות בלי שיעור וחקר, מלבד הנשמות המיוחדות הגדולים והגוראים שלא

לעילוי נשמת

אברהם אריה הרה"ח ר'

מאיר שלמה בן ר' פיגה ז"ל

נלב"ע ז' כסלו תשפ"ג

זכות זיכוי הרבים
לטובת נשמת האדמו"ר מגדבורנה
הרה"ק רבי **יעקב ישכר בער**
בן הרה"ק רבי **חיים מרדכי** זצוקללה"ה זי"ע
נלב"ע ז' אדר תשע"ב
לזכות התורם, לברכה והצלחה וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידיו

לעילוי נשמת
ה"ה מרת **יעל דינה** אברמזיק ע"ה
בת ר' **חיים בנימין** שיבלחט"א
נלב"ע ל' תשרי תשפ"ד

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **יוסף בלעדי** ז"ל
בן ר' **אברהם אלכסנדר** הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ח מנחם אב תשפ"ג

לעילוי נשמת
ה"ה מרת **שרה** בת **יקוט** ע"ה
נלב"ע י"ט כסלו

לעילוי נשמת
רבי **יוסף** בן **חנינה** ז"ל
דויאב

לרפואת כל חולי עם ישראל ובפרט:
מאיר בן דינה   **אליהו בן רחל**
רז בן אביבה
רחל צפורה פייגא בת **ציונה צירל דבורה**
לרפואה שלימה רפואת הנפש ורפואת הגוף בקרוב